

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. Quinam, Quantum Donare, & quâ de Causa Donationem
revocare possint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

P. 2. Tr. 17. Resol. 9. existimantes solum obligare per se loquendo leviter ex quam honestate seu virtute veracitatis, adeoque non stantem promissis solum peccare venialiter, nisi per accidens forte ratione damni, quod inde promissarius incurreret. Ratio est: quia pactum verum (quale est promissio ista) est natura sua gravis vinculi causativum in proportionata materia. Unde juxta Doctores communius talis promissio obligat ex justitia, aut quasi justitia, seu virtute ei affini (quæ servat fidem in pactis seu promissis) generatque jura in promissario: quia videlicet est verum pactum, quod etiam nudum fit, ex natura rei generat actionem, immo & de facto juxta Doctores passim, quantum est ex parte juris Canonici arg. c. 1. de pactis, ut allegat Wiggers c. 2. dub. 1. ubi tamen aperte agitur de contractu seu pacto oneroso. Saltem si vestitum sit formâ stipulationis generat actionem etiam de jure civili; forma autem ista non variat obligationem in conscientia. Accedit, quod aliud sit promittere, aliud simpliciter asserere & proponere aliquid alteri dare (ut patet ex sensu communi, etiam vulgarij, qui interdum non contenti simplici assertione, promissionem exigunt tanquam firmius obligantem) non esset autem juxta oppositam sententiam diversa obligatio serid promittentis, & simpliciter asserentis.

30. *Que censetur hic talis,*
Communis tamen Doctorum sententia (quam certat putat Castro Palao d. 2. p. 8. in fine) exigat hic longè graviores materias, quam in furto aliove magis rigorofo debito: sic ut Sanchez l. 1. de Matrim. d. 5. n. 24. cum aliis taxet materiam quadruplo majorem; et si Castro Palao sup. recurat ad prudentis arbitrium attentâ causâ promissionis & qualitate promittentium determinandum.

31. *Quando non graviter obliget.*
Potest nihilominus etiam in gravi materia ex intentione promittentis oriri sola obligatio ad poenam, vel etiam ad levem culpam: ipse enim promittens vinculum sibi pro nutu suo imponit, & legem præfigit. Et quidem plurimæ sunt ejusmodi non rigide promissiones, sed meræ urbanitatis, quibus non adest intentio gravis obligationis, immo potius excluditur. Quales sunt promissiones obsequiæ liberalis vel officii impendendi: quæ ad significandum bonum affectum facile & leviter interponi solent, & satis noscuntur esse tales. In quibus aulici abundare consueverunt, & per quas solent variè se subducere molestiis sollicitantium, uberiorès plerumque in bonis verbis, quam factis.

32. *Vnde colligenda mens promittentis.*
Itaque quando constat de mente promittentis, ei statim. Ea verò etiam colligi potest ex circumstantiis, puta personæ, cui fit promissio, gravitatis rei, quæ promittitur, & modi, quo promittitur; v. g. si addatur sacramentum, syngrapha, publi-

cum instrumentum, fiat confirmatio coram testibus &c. Et quidem quando res gravis promittitur serid viro gravi, & aliud de mente non constat, præsumendum videtur de intentione gravis obligationis; præsumptio enim videtur stare pro animo se proportionatè obligandi, dum de promissione constat. Estque in dubio standum pro valore contractuum. Unde in promissione Deo facta, et si pendeat gravitas obligationis ab intentione voyentis, præsumitur in tali casu gravis obligatio. Immo si exterius seria promissio fit alteri causa dampni, tenetur de illo promittens tamquam deceptor, & necessarii inter homines commercii turbator.

33. *Quibus modis desinat promissio obligare.*
Potes, quibus modis promissio valida obligare desinat? Resp. per condonationem promissarii potentis condonare, per mutationem objecti, si videlicet res promissa fiat interim impossibilis, illicita per leges, damno vel inutilis promissario, in cujus tamen utilitatem seu commodum & gratiam fit promissio; per supervenientem sine culpa mutationem status rerum talem, ut judicio prudentum (quod ex qualitate rei, promissionis & ipsarum personarum formandum) censetur promissor talem eventum non voluisse comprehenderè, ultra cuius utique intentionem non obligat promissio; prout in legibus locum solet habere epykia circa mentem præcipientis, item in promissione sponsalitia. Sic v. g. desinit obligare promissio centum facta pauperi, si promittens ipse in paupertatem incidat, adeoque iis ad vitam honestè sustentandam egeat. Item desinit obligatio promissionis matrimonii factæ per nobilem puellæ vili, quæ putabatur nobilis, aut contra, quæ putabatur virgo, His accedit insignis ingratitude promissarii; quæ etiam donationem facit revocabilem. Item compensatio, dum videlicet duo sibi invicem quidpiam promiserunt, & unus non vult stare promissio. Denique non subsistentia causæ principalis, v. g. paupertatis (ob quam falso suppositam fuerat additæ largitio elemosinæ) vel præstationis beneficii falsè existimatæ, cujus intuitu facta erat promissio remuneratoria.

QUESTIO III.

Quinam, Quantum donare, & quæ de causa Donationem revocare possint?

34. *Qui donare possint.*
AD primam quæstionis partem quod attinet, donare possunt, nisi specialiter prohibeantur, qui habent dominium expeditum seu cum administratione. Qui verò solam administrationem habent, debent sive commissionis terminos observare. Ea que

Qu. III. Quinā, Quāvis donare, & quā de causa re-voc. possint. 405

Eaque satis applicari possunt ex alibi dictis de potentibus dare et in remolynam & inire contractus alienativos.

fit. Quamvis etiam insinuationis omiffia aliā non vitiet, nisi excessum L. 34. & 35. cit. eō quod in rebus dividuis utile non debeat per inutile vitari. Usus quoque (qui est optimus legum interpret) docet posse tale donatum licite in conscientia retineri donec repetatur. Quo multo magis procederet moribus horum locorum, quibus juxta Everardum & alios insinuationis nullus est usus. De quo tamen dubitat Valer. Andr. ad Instit. de Donat. in ad. 4. num. 13. Recolendum est etiam pro his locis Edictum Principum de conventionne summæ excedentis 300. florenis; de quo disp. 1. n. 20.

Ad tertiam Quæstionis partem Resp. donationem in primis revocari ex causis ingratiitudinis specificatis L. fin. C. de re-voc. donationibus, scilicet atrocis injuriæ, impiæ manuum illationis, jacturæ in bonis donatoris procuratoris, periculi vitæ per se vel per alium eidem illati absque rationabili causa, & denique non impleti gravaminis appositi donationi. Adhuc Doctores communiter alias graviores aut pares causas. Quamvis oppositum putet probabilius Zoesius ad ff. de Donat. num. 90. Ob clausulam L. cit. Ex his tantummodo causis, addens num. seq. æquitatem postulare, ut donatarius officio judicis compellatur ad præstanda alimenta donatori lapsio bonis, à quo magna pars bonorum ei donata fuit. Non est donatio revocata ipso jure, sed per judicem in poenam revocanda juxta Doctores, & colligitur ex L. fin. cit. §. Ex his enim. Ut proinde non competat heredi donantis, eo mortuo hinc actionem donatario movere. Non officit è contra revocationi clausula de non revocando ob ingratiitudinem, ut ex Legibus tradit Zoesius sup. n. 93. plura adhuc in sequentibus in ordine ad materiam præsentem tradens.

Secundò revocatur ex toto, donatio magnæ saltem partis (& quidem juxta Varios ipso jure, ut proinde postea mortuâ prole non eo ipso reconvalecat: quamquam Lessius cap. 18. dub. 14. ex præsumpta voluntate donantis existimet posse donatum retineri, donec repetatur) ex causa supervenientis prolis legitimæ, quâ prævisâ non donaret L. Si unquam 8. C. de revoc. donat. Cujus tamen privilegio potest donans renuntiare expressè & in specie: quamquam generalis renuntiatio non sufficiat, etiam juramento ei subiecto firmata. Poterit tamen tunc post mortem patris revocari à filiis, quatenus eis inofficiosa, juxta mox dicenda. Eatenus quoque tantum revocari posse, si sit facta Ecclesiæ, censent Plures auct. Can. fin. 17. q. ult. quod est Augustini. Quamvis alii id negent. Et saltem congruum est, ut Ecclesiæ ejusmodi donata reddat. Pro quo facit Augustinum sup.

35. Donatio inter conjuges qualiter valeat aut non valeat.

36. Qualiter donatio facta filio non emancipato.

37. Donatio omnium bonorum quomodo invalida.

38. Donatio excedens 500. solidos qualiter invalida.

39. Donatio quando revocabilis ob ingratiitudinem.

40. Qualiter revocatur supervenientibus donantis proli-

40. Qualiter revocatur supervenientibus donantis proli-

41. Donatio inofficiosa quomodo revocatur.

Tertio, revocatur donatio inofficiosa, id est, si pater contra officium suum donet filium, ut legitimam filiis non relinquat; tunc enim in conscientia rescindenda est, quatenus cum præjudicio seu injuria filiorum eis legitimam subtrahit, L. 1. & seqq. de inoffic. donat.

Quando ob notabilem status mutationem.

Quarto, res donata necdum sit tradita, potest non tradi ob supervenientem notabilem status mutationem. Plura vide apud Doctores citatos.

42. Quid donatio causa mortis, & qualiter differat à facta inter vivos.

Et hæc quidem de donatione inter vivos dicta sint. Quæ differt à donatione causa mortis, quod donans velit rem donatam etiam se vivente esse alterius, in hac vero nolit esse alterius absolute & irrevocabiliter ante mortem. Unde in summa mortis causa donatio est, cum magis se quis velit habere, quam eum cui donat magis, eum cui donat, quam heredem suum, ut dicitur Insti. de Donat. §. 1. Mortis causa. Fiant autem juxta Insti. sup. hæc donationes propter suspicionem mortis, id est, intuitu & cognitione illius, sive instantis aut imminuentis, sive quandocumque adventuræ. Estque inter illam, & donationem inter vivos (qualis præsumitur, nisi ex clausulis aut circumstantiis aliud constet) differentia in hoc potissimum, quod præmatura mors donatarii ante donantem, vel penitentia ipsius donantis eam revocet L. Mortis causa 16. & L. Si mortis causa 29. ff. de mortis causa donat. Revocare autem eam donans semper potest (nisi oppositum promiserit; quando ipsa transit in donationem inter vivos, quidquid sit de modo quo fuerit expressa) usque ad mortem, sive expressè, sive etiam solum tacite, v. g. rem donatam alteri dando inter vivos. Immo facta ob periculum seu metum mortis imminentis cessat seu tacite revocatur juxta Lessium c. 18. dub. 14. in fine, Zoesium ad Insti. de Donat. m. 6. (qui varias leges citant) & alios, per ipsam convalescentiam seu cessationem periculi, ut per illam cessat donationis causa: secus si consideratione mortis aliquando secutura donetur.

In dubio præsumitur facta inter vivos.

Quamvis sit revocabilis, & quando censetur revocata.

Requirit autem, ut donatio inter vivos, ad sui constitutionem donatarii acceptationem L. Inter mortis ff. de mortis causa donat. In quo differt à legatis seu dispositionibus ultimæ voluntatis (nisi tamen & ipsa codicillo seu testamento inferatur; quando nempe à legatis in re non differret) cum quibus aliequin in plerisque convenit, videlicet quoad revocabilitatem, quoad præsentiam quinque testium requisitam in codicillis L. fin. C. de donat. causa mortis (quæ solemnitas moribus nostris est temperata: & aliàs quoque non requiritur juxta Tuldenum ad Cod. de donat. causa mortis n. 1. si inter præsentem celebretur hæc donatio, sed tum juxta eundem subicietur legibus de insinuatione latis; eò quod tunc tantum quoad effectum, non etiam ratione formæ

43. Requirit acceptationem. Qui conveniat cum legatis.

legatis comparatur) quoad non indigentiam insinuationis, quantumque sit summa, quoad rejectionem conditionis impossibilis adjectæ &c. de quibus Castro Palao d. 2. p. 13. & Jurisconsulti passim.

QUESTIO IV.

De Testamentis sive Ultimis Voluntatibus.

ULTIMA voluntas generatim describitur per voluntatis dispositio de eo, quod post mortem suam quis fieri velit. Ejus potissima species Testamentum, quasi mentis testatio seu testimonium, describitur directæ heredis institutio, seu (ut habetur L. 1. ff. Qui testamen. facere possunt) Voluntatis nostra juxta sententiam de eo, quod quis post mortem suam facere velit. Quæ tamen definitio ut non conveniat ceteris ultimæ voluntatis speciebus, debet cum pluribus Jurisperitis aliquid subintelligi sub ly juxta, ut significet solemnem & legitimam (quæ heredis institutionem inter cetera completur) sententiam, vel (quod facilis) addi ei debet, Cum directæ heredis institutione. De Solemnitatibus postea agetur.

44. Quid sit ultima voluntas.

Differt à Codicillo (qui sic dicitur, quasi parvus Codex seu scriptura) quod hic non contineat directam heredis institutionem, solumque interserviat ad disponendum de quibusdam legatis, aut fidei commissis, aliquidve addendum, minuendum, vel explicandum circa testamentum, requirit etiam minores solemnitates de jure communi, puta quinque testes, esto mulieres, ut plerique volunt, etsi quoad hoc oppositum verius putet Zoësius in ff. de jure Codicill. p. 4. Si defunctus discedat intestatus, cum solo codicillo, heres ab intestato tenetur dispositionem codicilli adimplere, ut aliàs teneretur heres institutus seu testamentarius. Clausula codicillaris inserta testamentum, Si non valet ut testamentum, volo ut valeat ut Codicilli, aut alia simili vel generatim, si sollemnitas testamentaria deficit, & dicitur codicillaris, valeat in ordine ad quæ codicilli se extendere possunt, v. g. ad legata, vel ad substitutionem fidei commissariam de quibus fusi Jurisperiti.

45. Codicillus qui dicitur à Testamento.

Clausula Codicillaris quæ dicitur.

Legatum interdum significat rem, quæ legatur seu donatur, aliquando ipsam donationem directam alicujus rei ab herede præstandam; dicitur à Jurisperitis delibatio quædam hereditatis, quæ quis particulatim alicui quid attribuit ex eo, quod alioquin univertim heredis esset; vel donatio quædam à defuncto relicta; & ab herede præstanda. Ab eo vix distinguitur Fidei commissum, in hoc nempe, quod non directe à defuncto detur fideicommissario; uti legatum legatario, sed indirecte, & mediante potissimum herede, vel etiam interdum

46. Quid sit legatum.

Qui dicitur legatum à legare.